

ASPECTE ALE FORMĂRII UNOR NOI ELITE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Andrei DUMBRĂVEANU

Republica Moldova este un stat nou „suveran, independent și democratic, liber să-și hotărască prezentul și viitorul, fără nici un amestec din afară, în conformitate cu idealurile și năzuințele sfinte ale poporului în spațiul istoric și etnic al devenirii sale naționale” [1]. Până la 27 august 1991, când a fost proclamat prin Declarația de Independență a Republicii Moldova, un atare stat nu a existat în lume. A fost Basarabia – gubernie rusească, ruptă din trupul Principatului Moldovei și anexată la Imperiul Rus, a fost RSS Moldovenească, formată, după cum subliniază Declarația de Independență, „fără consultarea populației din Basarabia, nordul Bucovinei și Ținutul Herța, ocupate prin forță la 28 iunie 1940, precum și a celei din RASS Moldovenească (Transnistria), formată la 12 octombrie 1924, de Sovietul Suprem al URSS”, „iar Prezidiul său a emis la 4 noiembrie 1940 Decretul cu privire la stabilirea graniței între RSS Ucraineană și R.S.S. Moldovenească, acte normative prin care s-a încercat, în absența oricărui temei juridic real, justificarea dezmembrării acestor teritorii și apartenența noii republicii la URSS” [2]. O trecere de două decenii este suficient timp ca să se producă schimbări în societate, în relațiile umane, să apară structuri sociale, să se contureze o nouă stratificare socială, să se profileze noi elite. Elita constituie „Un grup de persoane care reprezintă ceea ce este mai bun, mai valoros, mai dens într-o comunitate, o societate” [3]. Vilfredo Pareto consideră că elita „este constituită din indivizi care exercită funcții de conducere”. Există „elită guvernamentală, care joacă un rol fundamental în conducerea statului, și elita neguvernamentală. Elita există și guvernează în toate societățile, indiferent de regimul politic (democrație, monarhie, republică etc.) sau cel economic (capitalism, socialism etc.)” [4]. Elitele de astăzi ale Republicii Moldova sunt exponenți ai structurilor și straturilor sociale. Ele se formează odată cu acumularea unui nou capital uman, de noi viziuni de care dau dovadă în luarea deciziilor de ordin politic, economic, social, cultural. Elitele nu apar și dispar brusc, ele se dezvoltă evolutiv. Elitele societății moldovenești contemporane poartă cu ele și însemnele trecutului sovietic socialist, peste care se suprapun simbolurile unei democrații neoliberale, în curs de formare, însoțite de regăsirea identității de neam, de recunoașterea valorilor istorice, lingvistice, științifice naționale. Pentru a înțelege mai clar ce reprezintă elitele de astăzi, vom face o scurtă incursiune în trecutul socialist, comunist al RSS Moldovenești.

În 1940, când teritoriul românesc dintre râurile Nistru și Prut a fost anexat la URSS populația de aici făurea împreună cu tot poporul român România modernă. Elitele țării, miniștrii ei, conducătorii de ranguri înalte, profesorii universităților – toți aveau studii făcute în țările dezvoltate ale Occidentului.

Ei au reușit să formeze o economie bazată pe principii liberale, să creeze premise ale dezvoltării societății românești postmoderne. În perioada interbelică, România era a șasea țară în Europa Centrală după numărul de populație. Reforma agrară întreprinsă în 1921, fiind una dintre cele mai radicale reforme din Europa Răsăriteană a produs schimbări rapide în sectorul de bază al economiei naționale, în perioada interbelică România a cunoscut epoca ei de aur, numai în două decenii, după ce a ieșit din criza economică a anilor 1929-1933, a înregistrat un progres spectaculos [5].

Dupa 1940, procesele dezvoltării economice și socioculturale în RSS Moldovenească au fost reorientate pe noi vectori; ai socialismului sovietic. În scurt timp, s-au produs schimbări în domeniile: social, demografic, politic, economic. Respectiv, în anii 1940-1990, s-au produs schimbări și în structura socială. Cu metode bolșevice, prin aplicarea instrumentelor și mecanismelor de dictatură și teroare se naștea un om nou – omul sovietic, se forma o nouă societate, zisă socialistă. După teoria marxistă, în societatea nouă clasele exploatare erau lichidate cu strictețe. Astfel au fost nimicite în închisorile NCVD-ului, duse în Siberia elitele formate în perioada interbelică și care nu s-au refugiat în țară: activiștii partidelor – elita politică, oamenii de cultură, profesorii – elita intelectuală, oamenii de afaceri, gospodarii satelor – elita economică. În loc se forma o societate fără de clase antagoniste din muncitori și proletari, fără nici un fel de proprietate – elite ale bolșevismului, și țărănimea kolhoznică, care mai putea să dețină unele mici proprietăți private. Între aceste două se situa pătura socială a intelectualilor, preponderent de proveniența dintre muncitori și țărani. Pentru a înțelege mai bine procesele social-politice ce se desfășoară în R.Moldova, trebuie să cunoaștem mai întâi de unde vin, care sunt originile forțelor ce mișcă societatea acestui stat nou, cum au apărut și cum se constituie elitele lui politice, economice, intelectuale. Din aceste considerente mai întâi trebuie să cunoaștem structura forțelor conducătoare, formatoare ale societății din Moldova Sovietică în timpul făuririi socialismului dezvoltat: cine reprezenta elitele conducătoare, nomenclaturiste, elitele economice, elitele intelectuale.

Referințe:

1. *Declarația de Independență*, 27 august 1991.
2. *Ibidem*.
3. *Dicționarul explicativ al limbii române*. Ed.II. București: Univers Enciclopedic, 1996, p.351.
4. Larousse. *Dicționar de Sociologie*, Univers Enciclopedic. București, 1990, p.100.
5. CONSTANTINIU, Florin. *O istorie sinceră a poporului român*. Univers enciclopedic. București, 1997, p.318.